

A település főbb adatai

HÉDERVÁR

Hédervár község Győr-Moson-Sopron megyében, a Mosonmagyaróvári kistérségben található. Önálló község a Szigetköz közepén. Mosonmagyaróvártól keletre 17 km, Győrtől nyugatra 20 km távolságra fekszik.

A település a Szigetközben Győr és Mosonmagyaróvár között félúton – az 1401. számú mellékútvonal mellett fekszik. A falu belterületén belüli közlekedési csomópont: a Győr–Mosonmagyaróvár, a Kimle–Hédervár (M1-hez csatlakozással) és a Lipót–Dunaremete–Püski–Halászi útvonalak kereszteződése. A Szlovákia és Ausztria felől érkező kerékpárosok átvezető útjainak csomópontja a község.

Ez a település volt a középkori Szigetköz egykori központja, a település története összefonódott a Héderváry család múltjával és a Szigetközt sújtó gyakori árvizekkel.

1145-ben alapították, de a környék már a bronzkorban is lakott volt. A római korban a Mosoni-Duna mellett őrtornyok sokasága biztosította az Imperium Romanum védelmét, a limes őrtornyai 20-30 mérföldenként álltak, így a „Zsidó-dombon” is feltártak egyet 1961-ben. Itt ennek a vízzel körülvett dombnak a magaslatán találták meg a Héderváryak első várának helyét. Kézai Simon és a művéből merítő későbbi krónikaíróink Géza fejedelem idejére teszik a német, Hainburgból származó Volfer (Wolfger) és Héder (Hedirich, Hederich) lovagoknak Magyarországra történő bejövetelét. Volfer Kűszin hegyét és környékét (Güssinget, a mai Németújvárt), míg Héder a Győr melletti Dunaszigetét (Szigetközt) kapta adományul. Az újabb kutatások megállapítása szerint azonban e két testvér II. Géza király uralkodásának idején telepedett le hazánkban. Ezt bizonyítja Volfernek az 1157. évi adománylevele is, amellyel Kűszin hegyén Szűz Mária tiszteletére monostort alapított.

Héder comes – A Héderváry család őse – eredményesen vette ki részét a trónviszályok kapcsán szerezhető birtokokból és címekből 1146-ban, mint ispán, 1150-1157 között II. Géza udvarbírója és 1162-ben III. István nádoraként szerepelt. Ebben az időben építhette fel a Héder várát. Várnagyát egy 1395-ben kelt oklevél „Castellanus magistri Johannis filii Hedrici de Hedrehuara” néven említi. A család egyik híres tagja az a Dezső, aki 1338-ban a havasalföldi hadjárat során ruhát cserélt, és megmentette Károly Róbert életét. Utódaik is magas tisztséget töltöttek be. Világi és egyházi méltóságok sorát adta a család az országnak, János győri és László egri püspök a legmagasabb rangra emelkedettek képviseli. A királyi tisztségviselők közül kiemelkedik Lőrinc, aki Zsigmond király utolsó nádora.

A család hírhedt, híres leszármazottja Héderváry Kont István – aki a legendákban szabadságharcos és hősként szerepel –, részt vett a Luxemburgi Zsigmond királyunk elleni összeesküvésben. Kis Károlyt támogatta, ezért kétszáz társával együtt kivégezték 1393-ban.

Emlékét őrzi a Kont fa. A család másik tagja, Héderváry János, győri püspök építtette a győri székesegyház melletti Héderváry kápolnát.

A falu 1443-1529-ig, majd 1658-1886-ig mezővárosi rangot kapott.

1891-ben Hédervár „kisközség” Győr vármegye tósziget-csilizközi járásában, 928 magyar lakossal, posta- és távíróhivatallal, postatakarékpénztárral.

Gróf Khuen-Héderváry Károly – későbbi magyar miniszterelnök – 1874-ben kisebb átalakítást végeztetett a kastélyon belül, majd Möller István építész tervei alapján 1906-1907-ben átépítette a kastélyt. Ekkor készült a déli szárnyban a reprezentatív nagyterem, a Vadászterem, a szalonok sora a keleti szárnyban és a régi toronyban, valamint a korábbi helyén a ma is látható díszlépcső. A hagyomány szerint itt találtak először az országban burgonyabogarat. Emlékét ma egy szobor is őrzi.

A II. világháború során a kastélyba először a német nagykövetség vette be magát, majd szovjet hadikórházként működtették. Később iskolaként üzemeltették. A felújított épület ma szálloda.

1960-ban elhunyt a Hédervári gróf Khuen-Héderváry család utolsó tagja.

Hédervár község 1000 fő körüli állandó népességű kistelepülés. Az állandó népesség 1197 fő. Az elvándorlás elsősorban a közeli városokba irányult. A népesség korfájára jellemző, hogy a 65 év felettek aránya (13%) enyhén alacsonyabb a tanköteles korú gyermekek arányánál (15%). Ha viszont a legfeljebb 5 évvel ezelőtt született gyermekek állandó népességen belüli arányához (6%) viszonyítjuk a 65 éven felüliek arányát megfigyelhető a településen egy drasztikus öregedési folyamat. Jól látható a fenti diagramon, hogy a legnépesebb korosztály a 25-44 év közöttieké. A gazdaságilag aktív népesség aránya a településen 65%.

Az évenkénti születések számát vizsgálva megállapítható, hogy az egyre fiatalabb életkorokban enyhén csökkenő a létszám. Az iskolás kor előtti kisgyermeknél és az iskolás korosztályoknál meghaladja a 12 főt (12,33 fő/év, illetve 13,92 fő/év). A legnépesebb korosztály a 25-44 év közöttiek, 13,05 fős évenkénti születésszámmal.

A település nembeli összetételére jellemző, hogy a fiatalabb (iskoláskorú és iskoláskor alatti) korosztályokban magasabb a nők aránya, a gazdaságilag aktív korosztályokban alacsonyabb, míg az idősödő népességben újból nagyobb a nők aránya. Összességében enyhén alacsonyabb a nők aránya, a férfiakénál.

Hédervár településen nem él roma lakosság.